

KEDACTIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

N-riti de Duminecă pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:

ae și șir garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia-ooară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

LĂMURIRI ȘI ESPLICAȚIUNI

II.

Al doilea punct, asupra cărui se poate constata o concordanță de vederi a confrăților dela „Telegraful Român“, dela „Dreptatea“ și dela „Tribuna“, este tendința, mai mult sau mai puțin clar exprimată de dînsii, de a ne prezenta „guvernamentali“, „cu gânduri rezervate“, urmărind „scopuri ascunse“ — cu un cuvânt: *anti-naționali*.

Motivarea acestor acuze sau lipsește cu totul, sau e numai indigetată, pentru-ca cetitorul să reflecteze el însuși asupra acestui moment și să ajungă la o bănuială cel puțin.

Nu lipsesc nici contradicțiile în modul cum dînsii cualifică amenunțele. Dar' noi renunțăm a exploata în favorul nostru slăbiciunile confrăților în atacul lor contra noastră. E cert că dînsii voesc să ne prezente ca pe unii, cari ne-am îndepărtat dela punctul de vedere național și ne-am apropiat de guvernul maghiar sau de Maghiari peste tot.

Să examinăm noi, fără considerare la atacurile slabe ale confrăților, dacă într'adevăr dînsii sau alții ar fi în drept să arunce o peatră asupra noastră.

În ceea-ce privește *confesiunea noastră politică, am mărturisit pe față și fără incunghiur în programul național dela 1881, pe care l-am cualificat totodată ca legătura cea mai puternică, care ține pe Români uniți la un loc. În fața acestei mărturisiri, credem că „Telegraful Român“, care a renunțat deja demult din condescendență către guvern și Maghiari la două puncte esențiale din acest program, și-a pierdut dreptul a ne examina pe noi și a ne supune unei probe asupra naționalismului.*

În ceea-ce privește *direcțiunea politică*, noi deasemeni ne-am pronunțat în mod destul de accentuat, că voim să urmăm calea, pe care poporul român e deprins a-o umbla de secolii. Va să zică, sîntem aderenți sinceri ai unei direcțiuni politice, care din punct de vedere național nu se poate excepționa nici cât e negru sub unghie.

„Dreptatea“, care desaproabă această direcțiune, și din condescendență față cu Maghiarii își face mai multe reserve cu privire la politica națională peste tot, nu are cuvîntul când e vorba a se cualifica pozițiunea noastră dacă corespunde sau nu din punct de vedere național.

„Tribuna“, nu poate să atace din punct de vedere național pozițiunea noastră decât într'un singur cas: dacă va admite mai înainte că a ei proprie

pozițiune se poate dificulta din punct de vedere național.

Poate că redactorii și conducătorii actuali ai „Tribunei“ nici nu știu că *ziarul lor a fost atacat la aparițiunea sa în anul 1881 pe același motiv, pe care sîntem noi combătuți astăzi. „Telegraful Român“, ajutat de alți confrăți, și-a dat foarte multe silințe a face publicul să creadă că „Tribuna“ stă în serviciul guvernului unghuresc. Ar fi folositor și pentru „Telegraful Român“, dar' mai ales pentru „Tribuna“ de astăzi, să-și frunzărească reciproc colecțiunile foilor lor de pe acele vremuri.*

Dar' atât *modul de a vedea noi situația politică, cât și tactica, prin care credem a ne apropia de ținta noastră politică — puncte, în care ne deosebim acum ca deservire de „Tribuna“ — poate să reziste la orice probă asupra naționalismului. Noi nu numai nu ne ferim de această probă, ci insistăm chiar ca să se facă. Și pentru a avea o măsură în aceasta privință credem, că trebuie să fie admis principiul: cu cât acest mod de a vedea și cu cât această tactică corespund mai mult direcțiunii politice naționale, cu atât mai tare se accentuează prin ele momentul național.*

Încă la 1892 poporul român a declarat prin votul unanim al conferenței, că în ceea-ce privește *schimbarea lucrurilor în patria noastră și-a pierdut încrederea nu numai în guvern ci și în toți factorii parlamentari.*

El (poporul) crede, că sanarea reului țeara nu-l poate aștepta decât numai dela o *intervențiune corespunzătoare a celui alt factor, a Coroanei. Punctul acesta de vedere e pe care l-a acceptat conferența națională a poporului român.*

Coroana a intervenit, susținem noi. Ne vom ocupa la alt loc cu examinarea motivelor confrăților noștri, cari vor să atribue Prea Înaltului act de grație numai un caracter personal, și nu politic.

Tot atunci poporul român a mai luat o rezoluțiune foarte importantă. El a declarat, tot prin votul unanim al conferenței naționale, că în măsura în care dispăre falsul nimb al libertății și al liberalismului din Ungaria, se întore spre noi simpatiiile popoarelor europene, și că *importanța politică a Românilor, pentru monarhia habsburgică, pentru interesele vitale ale acesteia în Orient și pentru interesele europene în general, află recunoașterea sa în cercuri politice tot mai largi.*

Tot națională e și această declarație; o găsim exprimată aproape cu aceleași cuvinte în Memorandumul Ro-

mânilor din 5 Martie 1849 către Impărat. Și ce va se zică ea? După ce toată nădejdea ne-o punem în Monarch, *vom cauta să pătrundem și la amicii lui pentru a-i face se recunoască importanța Românilor pentru monarhia habsburgică și pentru interesele ei vitale în Orient.*

Imperatul și Regele nostru stă, precum se știe, în strînse legături de amicitie și de alianțe cu Imperatul Germaniei, ear' ambii Monarchi, împreună cu regele Italiei, fac se reese tot mai mult *importanța Românilor pentru pacea europeană amenințată neconținut prin starile de lucruri putrede în Orient.*

Românilor însă nu e reprezentat numai prin noi, ci mai ales prin statul Român independent dela gurile Dunării, consolidat și adus la înflorire prin înțeleapta ocărnuire a regelui Carol și a sfetnicilor sei.

Se poate da o dovadă mai convingătoare că *importanța Românilor e recunoscută, decum s'a dat prin visita Monarchului nostru la București? Pentru noi din toate simpatiiile amicilor și aliaților Monarchului nostru, trebuie să ne fie mai scumpe acele, cari ne vin de la aceia, cari reprezintă cu noi împreună Românilor. Guvernul Regelui Carol și-a exprimat franc și deschis părerea sa asupra situațiunii noastre. Dacă poporul român caută astăzi să se conformeze unei situațiuni, în care el doria să ajungă, spre care el nisuia, precum se vedește prin rezoluțiunile reprezentanților sei atinse mai sus, nu este această un lucru firesc? Și propagăm noi o politică eminentă națională, când căutăm să îndemnăm poporul să-și conserveze această atitudine, ca una ce e în conformitate cu toate tradițiunile lui naționale, cu toate aspirațiunile lui, cu toate interesele lui?*

Și mai accentuat reese această, dacă ne-am pune pe punctul de vedere contrar adică al acelora, cari nu ved nici o schimbare în situațiune, și am admite că intervențiunea Monarchului n'a urmat, că visita Monarchului nostru la București n'are pentru noi nici o importanță, și că sfetnicii Maiestății Sale Regelui Carol, sînt „trădători“, de la care putem aștepta pentru noi reul cel mai mare.

Prin urmare noi am zice cu dînsii împreună să înăsprim lupta nu numai față cu Maghiarii, ci și față cu toți, pe cari noi îi țineam până aci de amicii noștri dar' ei vreau acum să ne facă reu. Singura nădejde, că Coroana va interveni, o considerăm ca pierdută, România vrea să ne dea legați pe mîna Ungurilor, și Germania împreună cu Italia ne jertfește unor interese superioare.

Cu alte cuvinte: noi poporul român, care sîntem scoși chiar și din constituția patriei noastre, *ne luăm la luptă cu toată lumea!?*

Putem da unei asemenea politici a-tributul de *națională?*

Nu, fiind-că înainte de toate ea e absurdă. E absurdă, fiind-că tînde la o luptă, în care puterile sînt într'o disproporție așa de mare, în cât o învingere din partea noastră e cu desăvârșire eschisă. Dar' nu poate fi națională, fiind-că stă și în contradicție cu toată dezvoltarea istorică a poporului român.

Pentru a accepta o asemenea politică și a o declara astăzi de națională, ar trebui mai înainte să tragem o dungă groasă peste tot trecutul nostru și să declarăm pe toți înaintașii noștri, bărbați mari și luminați, de ignoranți și rei, cari ne-au adus în o situațiune, unde numai lupta desperată ne-a mai rămas!

Dar', ne oprimum în desfășurarea acestui tablou posomorit. Ne bizuim prea mult în simțimentul bun și în mintea sănătoasă a poporului, în cât să putem crede, că direcția politică a „Tribunei“ încuragiată de „Telegraful Român“ ar putea constitui o primejdie serioasă pentru interesele neamului românesc.

Contra agitatorilor. Foile patriotice spun că ministrul Wlassics a dispus ca *d'aci încolo din fondul religios și de școală numai acei învățători și preoți români vor primi ajutor, cari nu vor fi agitat contra statului... ori mai pe românește: cei cari se fac slugi plecate guvernului!*

Par'că până acum ar fi fost altfel.

Din Dieta maghiară.

— Sedința dela 8 Martie. —

Se urmează cu discuțiunea proiectului de budget al ministerului școlilor și de culte.

Thaly cere ca noua universitate să se facă în stil renaissance.

Mócsy a încercat să polemizeze contra discursului rostit alaltăieri de ministrul Wlassics. Presidentul Láng Lajos nu l'a lăsat însă. Deputatul s'a mulțumit deci cu aceea, că a protestat ca la universitate să se predea lucruri anticreștinești și ca guvernul să se atîngă de fondul universitar catolic.

Wlassics a lădat apoi pe kossuthistul Thaly și a răspuns acușățiunilor lui Mócsy.

Konjathy și Hegedüs au cerut apoi ca leafa profesorilor universitari din Cluj să fie făcută egală cu a celor din Budapesta.

Boda Vilmos a protestat contra faptului că în școlile civile s'a introdus limba latină.

Visontay a cerut lărgirea gimnasiului din Gyöngyös.

— Sedința de la 9 Martie. —

Lucru de senzație: *Varossy* a vroit să aducă în discuție noul scandal cu *provisiunea lui Dr. Neumann Armin*. *Presidentul și Dieta nu l-a lăsat însă...* Doar' nu de geaba *Neumann* este ovreiu și încă de frunte.

Abea la sfârșitul ședinței afacerea și mandatul *Ovreiului* a fost pus la dispoziția comisiei de incompatibilitate, care însă de sigur va judeca tot în favorul *Ovreiului*.

Au vorbit asupra bugetului cultelor *Möcsy, Mezey, Iurics, Polonyi și Pèchy*.

Fiecare dintre autori a accentuat nemulțumirea că nu se face destul pentru cultura națională maghiară, indeosebi că învățătorilor nu le este îndestul asigurată soarta. *Polonyi* s'a ocupat mai ales cu fondul de pensiuine.

Contra naționalităților a vorbit *Ovreul Mezey*.

Chiar contrarul.

E fără îndoială cel puțin interesant, pentru oameni cumiți poate fi chiar foarte instructiv, ceea-ce se petrece în cealaltă jumătate a Împărăției, în Austria.

Pe când la noi, în Ungaria acum string omnipotenții cu mai mare îndârjire lanțurile pe trupurile popoarelor nemaghiare, pe atunci dincolo după-ce peste această probă au trecut deja și au văzut ce zadarnică sau chiar de contrare producătoare a fost, — le slăbesc, le slobod.

Pe când la noi se sperie ca de chipul morții de ideea egalei îndreptățiri a limbilor ori de autonomia unor părți integrante ale țării, — pe atunci dincolo, după-ce și ei mult s'au spăriat dar acum s'au dat cu gândul, — dau tot mai mult curs lucrurilor spre acest sfârșit. Dovadă *Bohemia*, care ca mâne își va avea autonomia deplină, fără doar și poate.

La noi chiar acum s'iară mai rabiati patrioții: smulgeți din mână și de sub iniriurile bisericilor tot, și popor și dascăli și preoți! Și creșteți pe cești din urmă numai în fabrici ungurești de unde să iasa patrioți pe sprinceană, ca apoi la rëndul lor, ei să ne crească poporul lor în același spirit!

Ear' în dieta provincială a Austriei-de-sus, chiar acum s'a făcut o propunere, în înțelesul căreia guvernul este provocat, ca cu cea mai mare grabire să revideze legea despre învățământ, modificându-o într'acolo, ca biserica să ajungă a avea de nou înviorare hotărîtoare asupra instrucțiunii poporului, adică școala „liberală“ de acum să fie înlocuită de nou prin școala confesională!

Și dieta a acceptat propunerea, având să o presinte dietei centrale.

Din acest fapt, chiar și foi bine unse cu unsori jidovești, încă deduc că acesta ar fi numai un simptom cam ce spirit are să se arate în noua dietă centrală și ce fel de teme au să fie supuse discuției.

Și vor eși ele și biruitoare.

Ear' omul cuminte vede în acestea „graiul vremii!“

Guvernele noastre maghiare însă, și mai ales fanatisata mare obște maghiară, par'că chiar de acest graiu al vremii, se sparie teribil, și închid ochii înaintea lui și merg orbește înainte, pe drumul ce se izbește de acest graiu al vremii.

Să-l auzim însă noi acest graiu, distrugător al falsului „liberalism“, și sperând în neîncungurata lui triumfare mai curând ori mai târziu, să nu ne perdem cumpătul în fața nebunelor asalturi ce se dau asupra noastră, să nu desnădăduim, ci să le respingem, apărându-ne și păstrându-ne toate ale noastre, cu credință!

E rëndul țeranilor

Un proces monstru

Judecata de mâne. — Contrazicerile. — Acușajii.

Cine vrea să vadă ce însemnează în Țeara-Ungurească dreptatea și felul de a servi justiția, să poftască mâine la tribunalul criminal din Arad unde vor sta pe banca acușajilor nu mai puțin ca 54 țerani ear' martori un sat întreg.

Se pornise la început acuză contra lor pentru „rêșcoală“. Dar' în urmă s'a modificat pira și astfel ei vor fi judecați numai pentru opunere contra autorităților, ceea-ce mai puțin le poate aduce 6 luni de temniță.

Că în ce chip s'a pus la cale acest proces, se poate judeca și din faptul, că până ce procurorul spune în acuză că țeranii cereau cu „sgomot“ — asta-i crima cea mare! — suspendarea primarului lor abusiv, până atunci în depoziția sa solgăbireul *Csukay* spune că n'a auzit, ca țeranii să-i fi „cerut“ așa ceva!

Eată și numele țeranilor contra cărora s'a început prigonirea:

1. Arsenie Tripa,	52 ani,	au :
2. George Lupuț,	55 „	3 copii
3. Iosif Tripa,	55 „	4 „
4. Istimie Bota,	21 „	3 „
5. Sîmedrea Popa,	52 „	4 „
6. Șofron Crișan,	70 „	1 „
7. Trandafir Herbei,	42 „	4 „
8. Ioan Mladin,	48 „	4 „
9. Costa Vorodinu,	58 „	4 „
10. Gligor Popa,	55 „	4 „
11. Const. Popa,	58 „	6 „
12. Trandafir David,	40 „	5 „
13. Ilie Tamaș,	38 „	— „
14. Ioan Vanc,	45 „	4 „
15. Eremie Herbei,	57 „	2 „
16. Vasilie Cosma,	22 „	1 „
17. Nicodim Cosma,	44 „	3 „
18. A. Luntraș,	35 „	4 „
19. Iosif Ardelean,	30 „	2 „
20. P. Spinean,	35 „	1 „
21. V. Varadian,	18 „	— „
22. Ananie Cătană,	42 „	5 „
23. Crăciun Cosma,	34 „	3 „

24. Trandafir Hădan,	57 ani	5 copii
25. I. Lup (fiu),	50 „	2 „
26. I. Lup (tată),	70 „	4 „
27. Vicente Marc,	39 „	4 „
28. Gligore Vanc,	46 „	3 „
29. Const. Herbei,	48 „	5 „
30. Ioan Bălan,	67 „	7 „
31. Vasile Ilonca,	47 „	2 „
32. D. Cosma,	27 „	1 „
33. Ștefan Tripa,	40 „	7 „
34. Trandafir Ciurle,	53 „	— „
35. I. Herbei,	60 „	— „
36. Ivan Burle,	53 „	2 „
37. V. Bede,	51 „	— „
38. Mitru Olar,	17 „	— „
39. P. Hadan,	48 „	2 „
40. Const. Modie,	52 „	3 „
41. Crăciun Lugojan,	56 „	7 „
42. Const. Herbei,	60 „	6 „
43. Partenie Blaj,	38 „	3 „
44. Trandafir Herbei,	41 „	5 „
45. George Brăniștean,	50 „	— „
46. George Hadan,	36 „	1 „
47. Partenie Păcurar,	38 „	— „
48. Ioan Pătruț,	38 „	— „
49. Costa Brădiștean,	33 „	— „
50. I. Bughișan,	40 „	4 „
51. Iosif David,	57 „	3 „
52. Gavrilă Herbei,	60 „	7 „
53. Toma Constantin,	50 „	2 „
54. Const. Păcurar,	38 „	— „

Reflecțiuni.

Marele dascăl și preot al lumii a zis: „Toți sunteți frunțiși și cel mai mare între voi să Vă fie sero“.

E, da! Aceasta s'a zis, dar' de atunci e mult! Ce-mi este mie să mă acomodez acestor înțelepte cuvinte, mai bine este a-mi bate pieptul și a zice: *Eu sunt cel-ce consero națiunea: prin mine la perfecțiune, Eu sunt mântuirea!* Ori nu sînt aceste meritele mele?

Eu la aceste voi zice: Vorbească națiunea, poporul! Aceste impresiuni mi-au îngrămădit cugetul, văzând goana pornit

„La Kossuth“...

Intrarea pe nimica
Eșirea de pînă.

Capitala țării ungurești e despărțită în două prin bătăna Dunăre.

Pe malul drept se află Pesta, ear' pe cel stîng Buda, sau mai bine zis, *Etelburg*, cetatea lui *Attila*, după-cum o numiau *Nemții*, din frică față de *Huni*, ear' astăzi din frică față de *Unguri* o numesc Buda.

În partea sudică a *Etelburgului* (mie nu mi-e frică de *Unguri*!) se află o căsuță și mică și joasă, așa încât foarte mare asemănare are cu un gârliciu de pivniță părăsită.

Căsuția sobolului e o adevărată casă artistică pe lângă această casă restaurant sau mai știe *Dumnezeu* ce-i. Ușa ce-i drept, nu-i sub pat, ci cătră stradă și dacă scobori în pace cele trei trepte, atunci intri în iad, adică în sală.

Publicul „care de care mai ales“, e grupat în jurul meselor, unii cu capu'n vînt alții cu capetele pe cote și cu cotele pe masă. În sală e un aer de nu-ți poți trage sufletul. *Nouri* de fum, *miros* greu, încât îți vine să-ți blestemi picioarele, cari te-au adus aci.

La o masă mai mult lungă decât lată șede o ceată de muncitori *Slovaci* înghi-

țând la zamă de viță de vie; lângă ei alții, *Unguri* judecându-i după musteață, cari înjură ce-i drept nu așa cu patos, ca cei de pe puste, dar' destul de bătăran. La o altă masă doi inși fac politică apoi o iau pe coarda „suflistă“ și își bat capul cu împărțirea moșiilor boerești și strigă la fiecare înghițitură: „Jos cu patria!“

Scaunele toate-s ocupate.

„Mă *Gyuri*, strigă cărcimăreasa, ia adu două scaune să șadă domni!“ Și *Gyuri* așa și face, ear' eu și soțul *Artemie*, după-ce le-am examinat, ocupăm loc.

Vecinilor dela masă le dăm o „bună seara“ și fiind-că ne purtăm omenește, și ei ne dau bună pace.

Deodată însă într'un colț al odăii se naște o larmă asurzitoare.

Un democrat socialist, care acum o luase pe coarda socialismului revoluționar, nici decum nu se putea împăca cu ideea, că el să plătească litra de rachiu cu 1 fl., întocmai ca și proprietarul fabricii unde lucrează, ba ce e mai mult, acela fiind-că cumpără mai mult, îl capătă și mai ieftin.

Cărcimăreasa, o jidancă cu ochi negri și cu vocea aspră, începe a-l capacita, dar' de-a surda-s toate, căci socialistul nostru n'a vede n'a aude, n'a greul pămîntului. Cărcimăreasa îi cere plata nemțește dar' socialistul nimic, îl înjură pe ungurește, socialistul nimic. O ascultă flegmatic dar' cărcimăreasa își iasă din sărite și:

„*Gyuri*, aruncă-l afară!“

Gyuri, servitorul își încruntă ochii, 'mi-l prinde pe socialist de spinare și p'aci 'ți-e drumul.

Socialistul nici vreme n'are să-i mai răspundă, își ia talpășița, căci așa e obiceiul pămîntului prin locurile astea.

Văzînd acestea, gândul meu involuntar a sburat la *România* nostri de acasă. Cât cavalerism nu e în ficiorii nostri. *România*șul nostru își pune pălăria pe-o ureche și scoate cămașa de sub șerpar și:

— De pînă loane, că hainele-s pe bani, îl încurajază ceialalți și mulți dintre cetitorii acestor rînduri nici idee nu au, cât de tari la căpătîină sînt oamenii aceștia. Ear' dacă vr'unul dintre „combatanți“ a pățit-o, nu se duce nici la judele să facă pîră, nici la doctorul pentru „visum reperitum“ ci înghite până pe *Duminea* viitoare, când apoi „aține-te pârleo!“

Mai an — eram acasă, într'un sat de lângă *Sibiu*.

Un cioban, ce tocmai coborise cu oile, dela munte, să întâlnește la joc cu un ficior. Amîndoi puseseră ochii pe o fetișoară frumoasă.

Ciobanul: „Mă *Petre*, placeți ție de *Măriuța*?“

Ficiorul: „Ș'apoi ce-ți pasă ție?“

Ciobanul (luându-și căciula de pe cap) „lovește icia frate!“

Și ficiorul punînd mîna pe bătă îi dă una bună.

Ciobanul: „Noa mai dă odată!“

Și *Petru* îi mai dădu una, așa încât ciobanului începînd a-i curge sîngele.

Acuma însă i-a venit rîndul la ciobanul nostru, carele luînd bătă a mîna, așa îi dă una lui *Petru*, încât acesta căzu jos la pămînt și numai bunei lui zidiri putu să mulțumească, că nu s'a mutat pe cealaltă lume.

Așa e *România*, el suferă, să lasă să-l lovești. Dar' apoi la rîndul seu, de-ai fi cu șapte vieți și cu peptul de aramă și tot te îmbrăncește ca pe un puiu de găină. Așa face *România*, *Ungurul* înjură, face gură, *Italianul* te junghe, ear' *Sasul*, dacă numai se poate, nu se bate, ceea-ce nici nu-i așa de rușinos, mai ales acum când romanticismul haiduceesc și-a c'am trîit trailul.

Gyuri, după-ce și-a săvîrșit slujba, se apropie de noi și cu un suris într'un colț al gurei ne zice:

— N'ai ce-i face, așa e pe la noi, fiindcă mai întăiu e cînstea birtului. Chiar și eri am mai aruncat afară pe doi.

Am plătit și am eșit afară, cu capul cărăniu de miesmele cărcimei „*La Kossuth*“, în numele căruia se petrece tot ce-i lucru unguresc.

Mănișor.

de un amic al școlii mai întâiu în „Bis. și școala“ apoi în „Dreptatea“. Se poate un rău n-ai mare ca acesta?

Trist, dar' adevăr! Toată ținta, toate ideile noastre tind la dezvoltarea, luminarea și întărirea poporului. E vorba deci de popor, de nație. Cum se poate dezvolta lumina și întări un popor? Prin cultură, prin școală! Școala este focarul culturai unei națiuni, ea este ce răspândește albinele la lucru, ea pământul din care se scoate sarea, ea este lumina! Școala dă unui popor tărie, școala conservă o națiune, școala și numai prin școală la mântuire! Așa! Și totuși între cele mai sinistre impregiurări, de școală se vorbește mai puțin, pe școală îndreptăm atențiunea noastră mai puțin, școala puțin importă.

Cine urmărește cu atențiune toate mișcările noastre culturale și naționale ori nișuțele de a ne dezvolta și întări, ca să putem răsări ca din pământ, un popor vrednic, tare și viteaz, la toate ocașiunile și în tot locul, când numai se reclama concursul tuturor celor ce trăiesc ca Români și vor să trăiască, de școală și învățator, dacă se și vorbește ceva, se vorbește eată așa ca în paranteză, fără nici o ponderiositate, bătând pe „Codița“ din istorioară. Măcar că, învățătorii și școala lor, cu toate că sunt mai dependente... totuși se ridică de cele mai multe ori, ca ori ce și ca ori cine!

Oare nu sunt frumoase dovezi de viață națională la învățatori, deși ei și școala lor e, ca să nu zic cu totulul disprețuită? Sau, e un caracter acesta național, comun, tuturor ginților, ca ignorat și părăsit chiar, mai mult, și huiduit adesea, să nu te uiți de ceea-ce ești?

Sau se observă aceasta, la toate popoarele, a căror învățătorime, de și vede, durere că chiar din partea alor săi e tractat și privit ca un „malum necessarium“ să nu obosească în muncă, să nu despereze și să nu cedeze patimei de care sunt acușați, plane azi, în lumea ispitelor și a amăgirilor?

Aceasta o merită aceea școală cu învățătorii ei?!

Sunt mulți amicii școlii, — barem cari se girează pe sine-și tocmai aceia sunt — onoare excepției, delicenții ce provoacă și încuibă în școală neorindueli și ceartă. Când e vorba de școală, „amicul“ se pune la sfadă, amenință și spune verde, vezi dr' aceasta poate se referă numai dascălului, că sufletul aceluia, că nu e lipsă de tine, și să nu crezi, că dacă n'ai fi tu ar ar per! lumea, dar' peri, ș'apoi că: Menelik a bătut pe Italiani cu un popor fără nici o școală, deși cești din urmă să preumblă cu arta de braț, încă din mica-i copilărie, ergo, absolute, nu aveau lipsă de tine dascăle și de școala Ta, ne putem încăiera și fără școală!

Mă adresez aci către publicul român, vo bească! Acei-ce astfel cugetă și scriu, numai amicul școlii nu sunt, acela a comis păcat strigător la cer, când se subserie: „Amicul școlii“, ca în „Dreptatea“ Nr. 20 a. c.

Trist tablou! „Amicul școlii“ ceartă pe învățatori, și oare Doamne cu ce i-ar fi păcătuțit așa de greu?

Răutatea „Amicului școlii“, merge încă până de provocă și o îndărgire între învățătorime, făcând astfel ca învățătorul tot mai mult să vadă în „Amicul școlii“ pe „Tarciniu Superbul“, setos de mărire și putere.

Ori aceasta ce e: „conducătorii și susținătorii nației este numai preoțimea!“ Atunci dar' ce înseamnă școală și învățator? Nimic? La ce mai sunt aceste?

Din fiecare cuvânt al „Amicului școlii“ din „Dreptatea“ se vede că dar' noi astăzi nu mai importăm, de noi nu mai e lipsă, n'au ce cu noi, așadară „drum bun“, putem merge!

Egoism exaltat și răutate!

De te plângi de vr'un rău sau de vre-o nevoe, ori de miserie a ta, timbra-ți e: de-

sertor, trădător, venzător! Noi ne plângem, și încă avem a ne mai plânge și de ce ne plânge, și aceasta nu ni-o poate oprî nici un „amic al școlii“. La tot casul, să mai șede a te plânge, decât a-ți bate pieptul!

Dle „Amicul școlii“ din „Dreptate“! Nu știi cine ești, ce togă porți. Descopere-ți numele, ca să-ți putem și noi spune ceva.

Moroda.

P. Costin.

NOUȚĂȚI

Arad, 10 Martie st. n. 1897.

Revizia legii vinurilor. La 1893 s'a adus de Dieta o lege, art. 23., privitor la oprirea pregătirii și punerii în circulație de vinuri măestrite, fabricate. Legea însă a fost așa de fără pricepere și defectuos plămuită și întocmită, că deja după trei ani, azi în ministerul de comerț se lucrează la revizuirea ei, și anume la prelucrarea părții despre executarea legii. Căci Jidovii, meșterii, așa cum e, prea ușor își fac mendrele, ca și cum nici n'ar fi!

Oficerii de rezervă bosniaci. După un comunicat alui „Reichswehr“ din Viena, acei ofițeri de rezervă și cadeți, cari aparțin regimentelor de infanterie 23, 39, 49, 53, 62, 70 și 86, sau batalionului 11 de vânători, aflațoare în Bosnia și Herțegovina, sunt datori estan a-și face exercițiile lor de arme, acolo unde regimentele lor se află, în Bosnia ori Herțegovina. Tot la aceasta sunt îndatorăți și acei ofițeri de rezervă ori cadeți, cari pentru caz de mobilizare sunt împărțiți la cele patru regiamente bosniace oarecare.

Să fim exacti — până la „minuosități“! Arătând roadele politice guvernamentale în cercul Radnei, comitatul Aradului, am spus că dl Al. Mocsonyi a ținut mandatul de deputat al cercului Radnei până în 1875. Un „vechiu mocsonyist“ ne dăscălește acum în „Tribuna“, rectificând că numai de la 1872 până în 1874 dl Mocsonyi a avut mandatul.

Foarte bine, să fim exacti, deși noi n'am făcut în acel articol cronologia faptelor, ci am arătat numai cauze și efecte. Dacă mintosul „Tribunei“ ține însă ca să fie exact întru toate, cum îi șade bine unui cronicar, trebuia atunci să spună și aceea, că cine a pornit „campania desperată“ în urma căreia domnul Al. Mocsonyi a fost scos din cercul Lugoșului? Noi știm că acea „campanie desperată“ a fost pornită de contele de... Bissingen!...

Dela Ligă. Duminecă s'a făcut, în localul „Ligei române“ din calea Victoriei, alegerea comitetului secției București. Au fost aleși dnii: Anghel Demetrescu profesor; Periețeanu-Buzău, senator; N. Ganea, profesor; I. G. Bibicescu, director de bancă; N. Cosăcescu, prof.; G. G. Bursan, vice-primar și G. Boambă, mare proprietar.

Angelo de Gubernatis. Liga română, secțiunea București, va da un mare banchet Vineri la 28 Februarie, în onoarea ilustrului profesor italian dl conte Angelo de Gubernatis.

Regina Angliei în Franța. După știrile ziarului „Gaulois“, Regina Angliei, Victoria, nu peste mult va face o călătorie în Franța de Sud, unde va avea o întrevedere și cu președintele Republicei, dl Faure.

Greva pe Alföld. După-cum se vestește din Oroshaza, lucrătorii din acel ținut s'au pus cătră sfârșitul săptămânei trecute în grevă. Proprietarii numai cu mare greutate mai pot căpăta câte un lucrător pentru lucrul de câmp, ear' negustorii de grâu, au fost siliți să urce plățile cu 10% ca să poată căpăta oameni.

Prigonit de soarte. Într'un oraș din Ungaria s'a sinucis zilele acestea un bătrân de 76 ani. Viața lui, se scrie, a fost o curată tortură. Sărac dintru începutul începutului, a deschis o prăvălie, dar' așa de rău i'a mers cu ea într'una, că înainte cu câțiva ani s'a hotărât să se spânzure. L-au descoperit însă la vreme și i-au tăiat funia. Mai târziu i'a murit unica fată ce avea și care îi era spriginul întreg. De necaz a cercat să-și tae gâtul, medicii însă i'a legat ranele și ear' s'a făcut bine. Îndată ce s'a însănătoșat a sărit în fântână, dar' i'a scos viu. N'a putut muri. Mai zilele trecute a sărit de nou, și acum i'a ajuns scopul, s'a înecat și a scăpat de prigonirea sorții.

Jertfa vinderii de „petringei.“ . . . Abia de este ceva mai trist pentru o fată doritoare de joc, decât aceea, ca atunci când alte joacă în raptul — picioarelor, ea se stee neluată în seamă, să trebuiască să — „vîndă petringei.“ Câte lacrimi amare vor fi fost și mai sunt încă vărsate de fete tinere și serace, pentru acest lucru, știe numai bunul D-zeu. Pentru unele durerea aceasta e-așa de mare, că nici un birue se o supoarte. Așa se vestește din Lipova, că de curând o fată tineră de acolo, ce un era nici prea frumoasă nici bogată, după ce în decursul carnavalului, doritoare de joc, s'a dus la toate petrecerile și la toate mult a trebuit să șadă nejuțată, — s'a hotărât se-și pună capăt vieții, s'a sinucis într'un chip foarte tragic.

Cu inima de-a dreapta. Un interesant cas s'a descoperit zilele aceste în spitalul Florenza. Un anușit Pichianti, brutar bătrân, îmbolnăvindu-se a mers în spital. Aci cercetându-l medicii au aflat, că el are inima de-a dreapta. Fiindcă aceasta cade între raritățile cele mai mari, întreg organismul omului a fost supus la cercetări, cu ajutorul razelor Röntgen. E interesant însă, că omul n'a simțit în toată viața lui vre-o urmare neplăcută a acestui defect fisic, ci a fost sănătos într'una și a ajuns chiar frumoase bătrânețe.

Marele asasin și bandit Hradil. Ceea-ce până acum se presupunea numai, azi după interogatoriu luat lui Alfonso Hradil, e constatat: Hradil, asasin din St. Dob e și asasinul femeii Slavice din Viena. Ca în Sighetul-Marmației așa și în Budapesta a negat înaintea inspectorului de poliție crima din Viena; dar' când i'a dovedit că paltonul ce-l poartă e din casa d-nei Slavice, și-a recunoscut și această ciimă.

S'a luat protocol despre mărturisirile lui Geandarmeria a ajuns și la alte presupuneri: nu ține de imposibil că ar fi tot Hradil și asasinul Mariei Bjelobala din St. Csenger.

Descrierile de atunci se potrivesc cu figura lui; mai sunt însă și alte impregiurări cari întăresc aceste presupuneri. Gendarmeria a pornit cercetare și în privința aceasta.

Causa acestui asasin e foarte interesantă din punct de vedere juridic. După-cum se știe, Hradil e de origine din Moravia, așa dară e supus austriac și a comis crime atât în Viena cât și în Ungaria. Fiind prins în Ungaria, prima judecată aici i-se va face și pe urmă va fi predat Vienei, să-i aducă sentința și juzii austriaci. Natural, că numai așa va fi cedat juzilor din Viena, dacă acestia vor promite, că după pertractare îl vor trimite înapoi la tribunalul din Budapesta. Să înțelege că și sentința i-se va aduce în această ordine, afară numai dacă în Ungaria ar fi condamnat la moarte, căci în cazul acesta fiind-că un om nu poate fi spânzurat de două ori, tribunalul austriac nu l-ar mai pute judeca. Se poate întempla însă ca la noi să-l condamnăm la muncă silnică, ear' în Viena la moarte. Nici în cazul acesta nu s'ar pute executa sentința austriacă, căci Hradil ar trebui să-și facă mai întâiu pedeapsa din

Ungaria adecă munca silnică pe vieață, ear după moarte ce să-l mai judece și Austriacii?

Ar fi mai rău pentru el dacă la noi l-ar condamna numai la 15 ani temniță, ear' în Viena, la moarte, sau dacă la noi fiind condamnat pe vieață, s'ar purta bine și i-s'ar reduce osânda, căci atunci ar fi predat Vienei, unde s'ar executa sentința de moarte.

Eată un criminal deci, care va avea tot interesul să se poarte cât se poate de rău în temniță.

Explozie de benzină în Becchereculmare. În pivnița negustorului Bözsa Géza a făcut explozie un butoiu cu benzină. Casa lui, împreună cu două prăvălii vecine, s'a surpat. Doi lucrători au fost greu răniți. Pagubele sânt mari.

Vas maghiar în primejdie. Se telegrafează din Fiume că vasul maghiar „Azov“ care plecase în Cardiff, a dispărut. Sânt temeri că s'ar fi cufundat undeva în mare.

Ciocnire de trenuri. O mare nenorocire a avut loc în noaptea de Vineri spre Sâmbătă, săptămâna trecută, în apropierea stațiunii Bratz, (în Austria). Trenul personal în stațiune s'a izbit atât de greu de un tren de povară ce sta acolo, că patru cupee a personalului s'a sfărâmat de tot, și o italiancă ce călătorea a fost omorâtă, ear' 12 lucrători italieni, răniți foarte greu.

Poșta redacțiunii.

Sph. Primit. Răspunsul plecat ieri.

ULTIME ȘTIRI

Răspunsul Greciei.

Constantinopol, 10 Martie.

În punctul 1 al răspunsului, Grecia dorește pacea, ear' în al 2-lea punct arată că autonomia ce s'ar acorda Cretei nu ar duce la scop; în punctul 3 cere marilor puteri să-și schimbe hotărîrea privitoare la autonomia și anexarea Cretei către Grecia; în al 4-lea spune că în interesul umanității și a păcii va fi bine să-și lase trupele în Creta; în al 5-lea Grecia spune că pune trupele la dispoziția marilor puteri pentru a se face regulă în insulă; în al 6-lea că e gata a-și retrage vasele de războiu dacă marile puteri vor împedea pe Turci a aduce trupe în Creta; în al 8-lea punct zice: „după restabilirea păcii să se facă în Creta un plebiscit și cum se vor rosti cetățenii, așa să se procedeze în privința anexiunii.“

Cea mai interesantă parte a răspunsului este ceea-ce lipsește: răspuns în privința celor 6 zile în care marile puteri cer Greciei să-și retragă trupele.

Blocarea.

Londra, 10 Martie.

De oare-ce Grecia nu răspunde ultimatumului în privința retragerii trupelor, marile puteri au decis blocarea.

Douăzeci de vase mari și 25 torpiloare de rangul intiiu au plecat spre marea Ionică.

Canea, 10 Martie.

Gendarmeria internațională a fost desființată.

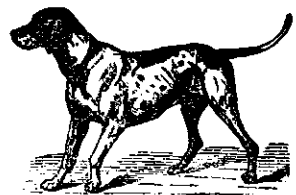
Birușta antisemiților.

Wiena, 10 Martie.

La alegerile ce s'au terminat astăzi noaptea târziu în toate 5 cercurile au biruit candidații antisemiți, între cari este și Dr. Carol Lueger.

Redactor responsabil: Ioan Bussu Șirianu.

IULIU FEJER

LA
„CÂNELE ALB“ÎN ARAD
strada bisericeii Nr. 1.

[20] 4 - 10

Neguțatorie de mărunțișuri

precum: poame uscate, vâpșele, sēmēnte ape minerale etc.

Are onoare a-și recomanda magasina s'a de: zăhar, cafea, orez, macarone italiene, din țerile interne și externe, etc. etc.

Poame meridionale: Malaga smochine-sultan. etc. etc.

Carneturi afumate de tot soiul de cel mai fin gust

Cașuri: Imperial de Limburg, din valea Emen, strachino groier etc.

Thee: adevărată de Londra, caravăn, pecco, suhong, mandarin, oronge, mărgele, cong, imperiale și de Victoria amestecate.

Rum echt Ananàs, Iamaica, Cuba și Damarare și champagne franceze și din țerile interne: Vinuri, cognac-uri, liquer-uri vin bun dela firmele cu cele mai bune renume: Carol Andrényi și fiu și A. Iélics & comp. oleu fin de Aix, Nizza, Imperial Iumini, petrolu american, obiecte de economie cu prețurile cele mai moderate.

Comandele pentru provincie se execută atât prin postă, cât și prin căile ferate, grabnic și punctual.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Arhiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la terminul de abzicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandai.

28— [4]

Direcțiunea institutului.

„MINERVA“

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, măriindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru ori-ce fel de tipărire.

Fiind pusă în plăcuta pozițiune de a dispune de 6 mașini, și anume: 2 prese accelerate, mari, 2 prese de mână, mici, și 2 mașini: una de perforat și una de tăiat, precum și de 112 soiuri de litere de cele mai moderne, cu mai bine de 200 clișeuri și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu prețuri foarte ieftine!

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de ori-ce mărime, pe lângă invoeli de plată foarte ușoare, în rate dacă e de lipsă.

Pentru Bănci tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Cassă și tot felul de tipărituri.

Pentru infățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează.

Direcțiunea institutului Tipografic

„MINERVA“.

31— [6]